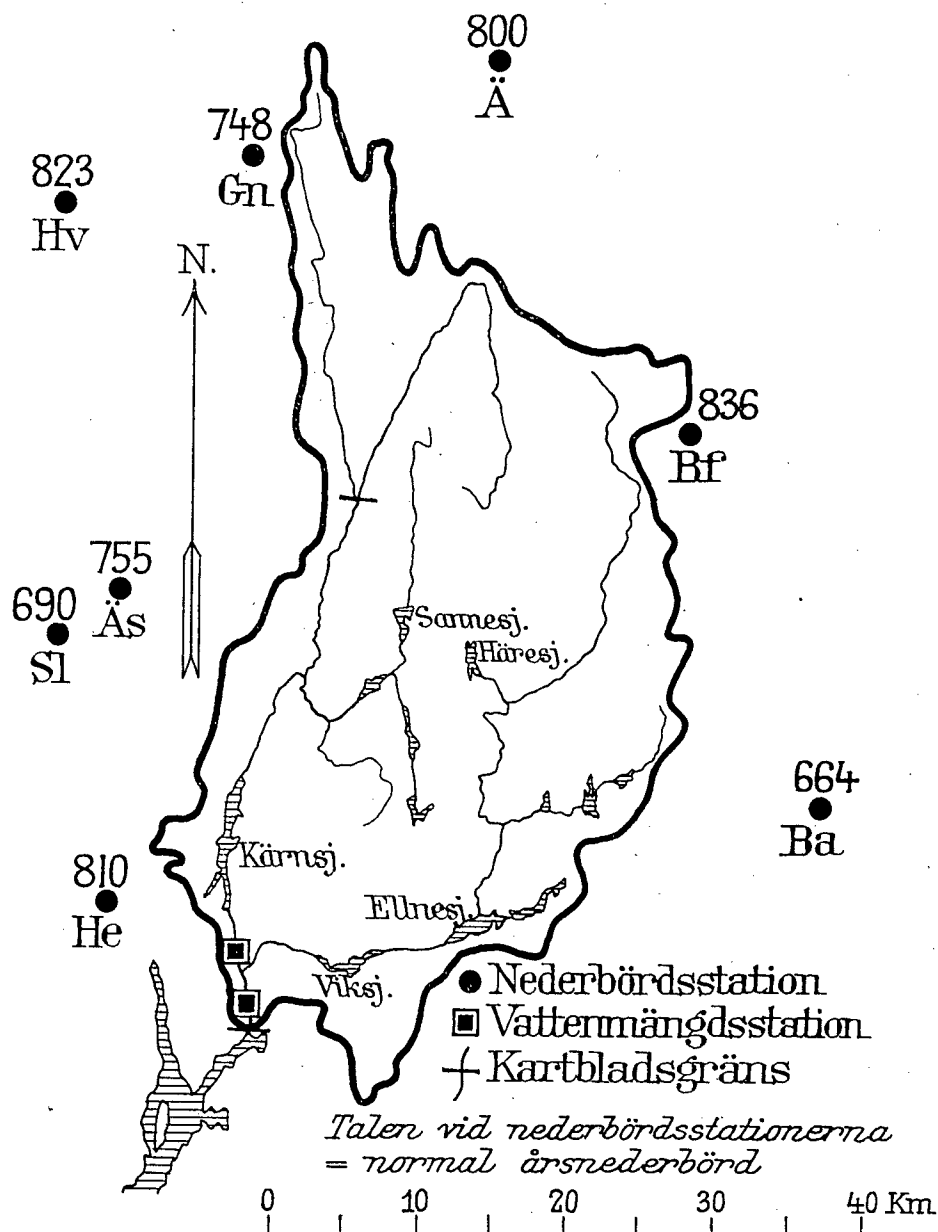

FÖRTECKNING ÖVER SVERIGES VATTENFALL

110. ÖREKILSÄLVEN

FRÅN INFLÖDET AV TÖFTEDALSÅN TILL MYNNINGEN I HAVET

Kartblad 199 / 1945

Talen vid nederbördsstationerna = normal årsnederbörd

Örekilsälven i den milslånga, smala sprickdalsjön Kärnsjön. Även denna sjö ser ut att vara dämnd av en ändmoränvall. Från Kärnsjön avrinner Örekilsälven mot S i en svacka mellan moränvallen och angränsande järngnejsområde. S härom öppnar sig terrängen, lerslätterna få en större bredd än längre uppåt, och berghällarna sticka ej upp lika högt ur leran. Ca 1 mil nedanför Kärnsjön utfaller Örekilsälven i en av Gullmarsfjordens inre vikar, Saltkälle-fjorden. Dessförinnan har den vid km 5.9 mottagit sitt största tillflöde, Munkedalsån.

Berggrunden omkring vattendraget är järngnejs med undantag för den övre delen, alltså Råggårdstrakten, och ett begränsat område SV om Krokstad, där den består av granitgnejs.

De riktningssändringar älven företer äro ofta markerade i vinklar. Detta förhållande betingas helt av berggrundens ytformer. Berggrunden inom området är skarpt uppdelad i markerade block med raka och branta sidor med flackt välvda överytor. Den är i exceptionellt stor utsträckning blottad. Jordarterna äro sålunda nästan helt bundna till sprickdalarnas bottnar och avgjort dominerande är leran. På sina håll såsom V om Gesäter, N om Krokstad och nedanför Kärnsjön finner man dock lokala sandfält. Men även i dalbotten vid älven går fasta berget i dagen på ett flertal ställen. Detta är fallet nedom sammanflödet vid Snaben och vid Häfoss, vid Solberg och Elseröd, vid Krokstad, vid Lilla Röd, vid Gunnarsbo, vid inflödet i och utloppet av Kärnsjön, 200 m ovan den skarpa kröken vid Bräländ, vid Bräländ-fallet och vid Kviström.

Profilen är inom övre delen av loppet mycket flack. På denna sträcka finner man den nära 6 m höga Häfossforsen. Därifrån är fallet till km 28, alltså på en 2 mil lång sträcka, endast ca 3 m; där anträffas den ca 3 m höga Rödforsen och några km längre mot S den drygt 4 m höga Gunnarsboforsen strax före inflödet i Kärnsjön. Denna sjö ligger 49.5 m ö. h. och slutar ca 1 mil från Saltkälle-fjorden, varav framgår, att profilen på sista sträckan är mycket brant. Örekilsälven störtar här i en serie avsatser och forsar, varav den största är det 10 m höga Bräländfallet, mot Västerhavet. Först ca 5 km innan detta nås, blir loppet, sedan Kviströmforsen passerats, lugnare.

Örekilsälvens område är till större delen beläget inom de nederbördsrika trakter, som omfatta nordöstra Bohuslän och västra Dalsland, varest årsnederbörden uppgår till 800 å 900 mm. Tyvärr finnes inom själva vattenområdet ingen nederbördsstation med användbar serie. Med anledning därav hänföra sig i nedanstående tabell upptagna värden samtliga till stationer belägna utanför områdets gränser. De kunna därför vad månads- och årssummornas storlek beträffar icke anses fullt representativa för de verkliga nederbördsförhållandena. De angivna värdena hänföra sig till perioden 1913—42. Fullständiga observationer för hela denna tid finnas icke för alla stationer, varför en omräkning till nämnda period i en del fall mäst utföras med tillhjälp av värden från någon station med fullständig serie. Stationernas läge fram-

Nederbörd.

Medelnederbörd i mm 1913—42.

Stationsnamn	Be-teck-ning	Höjd ö. h. m	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Ok.	Nov.	Dec.	År
1844 Äng	Ä	135	63	40	45	45	51	65	86	81	84	85	86	69	800
1135 Gunnesbyn	Gn	145	61	40	40	42	46	56	77	83	81	78	76	68	748
1178 Hävelund	Hv	100	69	44	40	45	50	60	87	94	87	88	84	75	823
1020 Bäckefors	Bf	80	66	42	47	51	47	62	88	93	84	91	89	76	836
565 Äspelunden	Äs	70	62	39	34	41	49	53	79	85	84	83	77	66	755
531 Svandal	Sl	75	51	33	33	37	41	54	80	84	73	74	69	61	690
1847 Bräländ	Ba	65	53	35	39	39	42	55	78	68	67	70	64	54	664
1136 Heden	He	50	69	46	39	41	45	57	91	83	86	93	86	74	810
Medeltal		90	62	40	40	43	46	58	83	84	81	83	79	68	767

Läge.

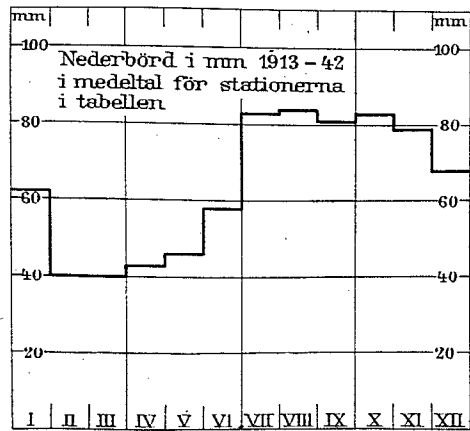
Örekilsälven har från inflödet av Töftedalsån till mynningen i havet (Gullmarsfjorden) en längd av 51.7 km. Tillhörande kartblad har benämnts Örekilsälven. Kartbladets läge åskådliggöres av ovanstående kartskiss, där gränserna äro angivna. Sträckan återfinnes å de topografiska kartbladen 41 Uddevalla och 51 Fjällbacka i skalan 1 : 100 000 ävensom å de moderna ekonomiska kartorna över Bohuslän i skalan 1 : 10 000.

I administrativt avseende tillhör området Krokstads och Hede socknar av Sörbygdens härad, Svarteborgs, Häbo och Foss socknar av Tunge härad samtliga i Göteborgs och Bohus län samt Gesäter socken av Vedbo härad i Älvsborgs län.

Vattenrättsligt tillhör området Västerbygdens vattendomstol.

Geografiska och geologiska förhållanden.

Örekilsälven kommer från torvmarker inom ett bergområde V om Råggårds kyrka. Därifrån rinner den mot N genom kärrmarker och över tränga och mot N allt djupare lerslätter. Ungefär 2 km SO om Dals Ed gör älven ett överraskande knä: den bryter här av mot SSV och kopplar in på en dalgång som löper nästan jämsides med övre loppet. Orsaken till detta anmärkningsvärda förhållande är, att den avlänkats av en moränrygg tillhörande de s. k. mellansvenska ändmoränerna. Den når dock aldrig riktigt fram till det stora randdeltat vid Dals Ed, vilket dämmer upp Stora Le, älvens eljest naturliga utfallsbäcken. Från knät fortsätter älven över lermarkerna V om Röländ och skär vid Fulska igenom en mindre ändmoränlinje som ingår i det nämnda stora sträket. Strax därefter når den fram till Gesätersslätten, för att sedan under nära 7 km följa tätt intill dess östra, nästan raka begränsningslinje, bildad av ett stort bergkomplex av järngnejs. Vid km 51.7 inkommer från Töftedalshället ett ganska stort tilllopp, vilket avvattnar ett stort bergområde med långsmala torvmarker N om Mon. Från denna punkt börjar älven slingra alltmäta, dock med bibehållande av sin huvudriktning SSV. Ute på Krokstadslättens lermarker blir detta än mera utpräglat, så att man här även finner meandrande sträckor. Ca 1½ km SV om Krokstad tillstötter ett ganska stort vattendrag, vilket avvattnar Lersjön och Sannesjön efter att ha runnit upp i Lerdals socken strax V om huvudälvens källområde. Vid km 20 utfaller

Avvägda fixpunkter och peglar.

Förklaringar.

Örekilsälven avvägdes år 1930. Avvägningen utgick från precisionsfixen vid Saltkällan och utfördes två gånger.

* Precisionsfix. — Δ Järndubb (Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt) eller Koppardubb (Rikets allmänna kartverk, nyare fix). — + Kors. — \circ Ring. — v = vänster strand, h = höger strand. — st. = sten, bg. = berg.

Km fr. myn- ningen	B e s k r i v n i n g	Höjd över havet m	Km fr. myn- ningen	B e s k r i v n i n g	Höjd över havet m
Karta R 51 Fjäll- backa			8.2 h	Δ 5 219 bg. <i>Bräländ a</i> , vid Bräländfallet mitt för där liten stig kommer ned på klipparti, som kringflytes vid höga vattenstånd, där detta klipparti börjar att trappstegsformigt falla nedströms.	31.54
50.9 v	Δ 5 209 bg. <i>Snaben</i> , ca 800 m nedom ämötet söder om Gesäter, vid vadställe med utlagda stenar, ca 12 m ovan vadstället på låg hylla av berget.	69.55	7.7 h	Δ 5 220 bg. <i>Bräländ b</i> , 200 m ovan den skarpa kröken vid Bräländ, i den första stora berghällan, ca 4 m upp från den längst ut i vattnet utskjutande delen.	17.75
47.0 h	Δ 5 210 bg. <i>Häfoss</i> , ca 50 m nedom landsvägsbron, mitt för brant mot ån sluttande berg, ca 3 m ovan litet fall, uppe på bergryggen ca 9 m från ån.	68.89	6.2 v	Pegel 110—1263 Moe. 0-pkt. 2/6 1943.	4.22
42.9 h	Δ 5 211 bg. <i>Solberg</i> , ca 12 m ovan bron vid Solberg, något nedströms från där vingmuren går in i jorden, på nedersta hyllan av berget, högt läge.	62.31	6.2 v	Δ 5 221 st. <i>Moe a</i> , ca 40 m uppströms om uppfordringsverk för virke, där pegeln står, något uppströms hörna av stengärdesgård utmed gårdsgården, nära markens plan.	9.88
38.6 h	Δ 5 212 bg. <i>Elseröd</i> , vid Elseröds bro, 65 steg upp från bron utmed vägen på bergknalle utmed och i vägen, vid den sidan som vetter mot ån, 13 steg från vägen i mot ån sluttande håll.	70.03	6.2 v	Δ 5 222 st. <i>Moe b</i> , den längst nedströms belägna av sprintarna till järnstaget, som sammanhåller stenar i den uppströms pegeln belägna kajen.	7.19
33.1 v	Δ 5 213 bg. <i>Krokstad</i> , ca 200 m upp från bron vid Krokstad, på nedersta bergknallen nedströms vägen från bron, ca 2 m upp på berghällan från hållans uppströmshörna.	72.45	5.4 h	Δ 5 223 st. <i>Hede</i> , i järnvägsbron över älven strax före sammanflödet med Munkedalsån, högra landfästet uppströms.	7.12
28.6 h	Δ 5 214 bg. <i>Lilla Röd a</i> , vid älvröken ca 1 km ovan Lilla Röd, 6 steg nedom där berget börjar och ca 7 steg från ån, 1 m uppströms asp.	59.90	4.0 h	Pegel 110—257 Munkedal 2. 0-pkt. 2/6 1943.	0.08
27.5 v	+ 5 215 bg. <i>Lilla Röd b</i> , ca 10 m nedströms bron över ån högst på bergklack.	58.41	4.0 h	Δ 244 st. <i>Munkedal 2 a</i> , horisontell, i maskinhussockeln i sidan, som är vänd mot ån, 0.3 m från S hörnet.	4.21
24.7 h	\circ 5 216 bg. <i>Gunnarsbo a</i> , ca 4 m uppströms landfästet till betongbron vid Gunnarsbo, högt läge på bergklack. Bredvid fixen borrar hål i berget. Äldre vid avvägningen påträffad fix.	57.58	4.0	2 295 <i>Munkedal 2 b</i> , undervattensdubb 0.9 m från pegeln vinkelrätt mot närmaste land. Består av 1 1/2" järnrör, 6 m långt, nedslaget i botten.	0.77
24.7 h	Δ 6 795 bg. <i>Gunnarsbo b</i> , 4.2 m N om brokanten, 4 m över v.y. och 3.0 m lägre än körbanan, 24 cm SO om fix a.	57.49	4.0 h	Δ 2 549 st. <i>Munkedal 2 c</i> , horisontell, i sockeln till observatörens bostad, hörnet nedströms, längst från älven.	5.81
20.0 h	Δ 5 217 bg. <i>Kärnsjön övre</i> , vid åns utflöde i Kärnsjön, ca 100 m nedom lada och 5 m från landsvägen åt sjön till, på högsta delen av bergklack.	50.78	4.0 h	Δ 2 550 st. <i>Munkedal 2 d</i> , horisontell, i sockeln till observatörens bostad, hörnet nedströms, närmast älven.	5.80
10.1 h	Δ 5 218 bg. <i>Kärnsjön nedre</i> , vid hålldammen i sjöutloppet, i linje med övre kanten av bron och 2 m därifrån.	51.65	3.2 v	Δ 5 224 bg. <i>Kviström</i> , ca 300 m nedströms och från Kviströms bro räknat till vänster om vägen, 14 steg från denna och 27 steg nedströms trumma över bäck, i mot vägen sluttande håll.	5.25
			Karta R 41 Udde- valla	* 5 225 bg. <i>Saltkällan</i> , 45 steg NV avvägen till Saltkällans herrgård och 4 steg NO väggkanten.	33.945

ÖREKILSÄLVEN

Blad 110 Örekilsälven
Huvudflod: 110 Örekilsälven

Km 0—51.7

